

Pressiteade

Luxembourg, 14. veebruar 2020

Audiitorite sõnul täitis komisjon Euratomi asutamislepingust tulenevad tuumaohutuselased kohustused, kuid olukorda on võimalik parandada

Tuumaohutus on üldiselt tuumaenergiat kasutavate ELi liikmesriikide ülesanne, kuid ka Euroopa Komisjonil on selles valdkonnas teatud kohustused, peamiselt seoses õigusaktide ja järelevalvega. Euroopa Kontrollikoja uue aruande kohaselt on komisjon need kohustused täitnud, kuid ta võiks ajakohastada õigusraamistikku ja oma sisesuuniseid.

1957. aasta Euratomi asutamisleping reguleerib tuumaenergia rahuotstarbelist kasutamist ELis. Tuumaseadmete ohutuse eest vastutavad esmajoones tuumaseadmete tegevusloa omajad (käitajad) riigi reguleeriva asutuse järelevalve all. Euratomi direktiivides on sätestatud põhistandardid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest. Nõukogu võtab pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist ja komisjoni ettepaneku alusel vastu tuumaohutust, põhilisi ohutusnorme ning radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist käsitlevad direktiivid ning ajakohastab neid korrapäraselt.

Komisjon jälgib nende direktiivide ülevõtmist liikmesriikide õigusesse, algatades vajaduse korral rikkumismenetlusi. Samuti uurib komisjon, kas liikmesriikide kavandatavad tuumaenergiaalased investimisprojektid on kooskõlas Euratomi asutamislepinguga. Komisjonil on õigus kontrollida liikmesriikide õhu, vee ja pinnase radioaktiivsustaseme pidevseire vahendite toimimist ja tõhusust. Lisaks haldab ja arendab komisjon Euroopa Liidu kiireloomulise radioloogilise teabe vahetuse süsteemi (ECURIE), mis loodi pärast 1986. aasta Tšernobõli avariid, et vahetada teavet tuumaavarii korral. Meie auditis keskenduti komisjoni tegevusele, mis põhineb aluslepingust tulenevatel komisjoni volitustel ja kohustustel.

„Komisjon on üldiselt täitnud oma kohustusi tuumaohutuse valdkonnas,“ ütles aruande eest vastutav kontrollikoja liige **João Figueiredo**. „Sellegipoolest soovitame ajakohastada õigusraamistikku, lähenemisi ja menetlusi, mida praegu kasutatakse Euratomi direktiivide ülevõtmise hindamiseks, arvamuste avaldamiseks tuumainvesteeringute kohta ja radioaktiivsuse seireseadmete kontrollimiseks.“

Pressiteate eesmärk on edastada Euroopa Kontrollikoja eriaruande põhisõnumid. Aruanne on tervikuna kättesaadav aadressil eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Audiitorid uurisid, kuidas kontrollis komisjon kolme hiljutise Euratomi direktiivi ülevõtmist liikmesriikides. Need kolm direktiivi on radioaktiivsete jäätmete direktiiv, muudetud tuumaohutuse direktiiv ja põhiliste ohutusnormide direktiiv. Suur osa liikmesriike oli tähtajaks teatanud komisjonile põhiliste ohutusnormide direktiivi ja muudetud tuumaohutuse direktiivi rakendamismeetmetest. Kõik liikmesriigid ei olnud aga nõuetekohaselt rakendanud radioaktiivsete jäätmete direktiivi. Seoses sellega algatas komisjon 15 rikkumismenetlust, millest enamik oli auditi ajal veel pooleli.

2019. aasta lõpu seisuga oli ELi 14 liikmesriigis (k.a Ühendkuningriik) 124 tuumareaktorit. Neist neljas liikmesriigis olid ehitamisel uued reaktorid. Kiirgushädaolukorras piirdub komisjoni roll ECURIE süsteemi haldamisega, kuna hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise kord kuulub liikmesriikide pädevusse. Komisjon täiendas ECURIEd Euroopa kiirgusandmete vahetamise platvormiga (EURDEP), mis on veebipõhine platvorm, mis teeb kiirgusseire andmed ametiasutustele kättesaadavaks peaaegu reaalajas. Audiitorid leidsid, et süsteem toimib üldiselt hästi, ehkki on võimalik teha mõningaid parandusi.

Lõpuks märkisid audiitorid, et praegune raamistik, mille alusel esitatakse arvamusi tuumaenergiaalaste investeerimisprojektide vastavuse kohta Euratomi asutamislepingule, ei vasta viimase aja poliitika, seadusloome ja tehnoloogia arengule. Samuti soovivad audiitorid nende menetluste läbivaatamist ja tugevdamist, mida kasutatakse riiklike radioaktiivsuse seireseadmete tõhususe kontrollimiseks.

Toimetajatele

Rahvusvahelised tuumaohutust käsitlevad õigusaktid põhinevad tuumaseadmete ohutusega seotud riikliku vastutuse aluspõhimõttel. Valitsused vastutavad tuumaohutuse reguleerimise eest ning tuumarajatiste käitajad vastutavad oma rajatiste ohutuse eest. Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur (IAEA) on keskne valitsustevaheline foorum teadus- ja tehnikaalaseks koostööks tuumavaldkonnas.

ELis loodi 1957. aasta Euratomi lepinguga Euratomi ühendus (Euratom) – eraldiseisev juriidiline isik, millel on ELiga samad liikmed ja mida juhivad ELi institutsioonid. Euratomi direktiivides on sätestatud põhistandardid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest.

Meie auditis keskenduti komisjoni tegevusele, mis põhineb Euratomi asutamislepingul. Selles ei uuritud rahvusvahelist tuumaohutuse raamistikku ega selle kohaldamist liikmesriikides, samuti ei vaadeldud tuumaohutuse tehnilisi aspekte.

Oleme varem käsitlenud ELi tuumarajatiste dekomisjoneerimise abiprogramme [eriaruandes nr 22/2016](#).

Eriaruanne nr 3/2020: „Komisjon aitab kaasa tuumaohutusele ELis, kuid tarvis on uuendusi“ on kättesaadav Euroopa Kontrollikoja veebisaidil ([eca.europa.eu](#)) ELi 23 keeles.

Aruande pressikontakt

Claudia Spiti - claudia.spiti@eca.europa.eu - Tel: (+352) 4398 455 47 / Mob: (+352) 691 553 547